

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 9 (2019)

9ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Συμβουλευτική γονέων χαρισματικών παιδιών: αναγκαιότητα, προσεγγίσεις, στόχοι, σύγχρονες τάσεις.

Σοφία Καλογιάννη

doi: [10.12681/edusc.3118](https://doi.org/10.12681/edusc.3118)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καλογιάννη Σ. (2020). Συμβουλευτική γονέων χαρισματικών παιδιών: αναγκαιότητα, προσεγγίσεις, στόχοι, σύγχρονες τάσεις. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 9, 197–210. <https://doi.org/10.12681/edusc.3118>

Συμβουλευτική γονέων χαρισματικών παιδιών: αναγκαιότητα, προσεγγίσεις, στόχοι, σύγχρονες τάσεις.

Σοφία Καλογιάννη

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ
«Σχολική Συμβουλευτική και Καθοδήγηση», Πρόγραμμα Ετήσιας εξειδίκευσης στην
Ειδική Αγωγή ΕΚΠΑ

Kalogianni.sofia@gmail.com

Περίληψη

Χαρισματικά νοούνται τα παιδιά που διαθέτουν το δυναμικό να πετύχουν μια ιδιαίτερα υψηλή επίδοση σε έναν ή περισσότερους τομείς. Πρόκειται για μια ετερογενή ομάδα ατόμων με ιδιαίτερες γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές ανάγκες που θέτει μοναδικές προκλήσεις στους γονείς ως προς την αποτελεσματική διαχείριση και ανατροφή τους. Η συμβουλευτική διαδικασία που έχει ως στόχο την βοήθεια του συμβουλευόμενου ώστε να καταστεί ικανός να προλαμβάνει μελλοντικές δυσκολίες, να αναπτύσσει το σύνολο των δυνατοτήτων του και να επιλύει προβληματικές καταστάσεις φαίνεται να λειτουργεί υποστηρικτικά στον ρόλο αυτών των οικογενειών. Η παρούσα εισήγηση θα επικεντρωθεί στην αναγκαιότητα και τους στόχους της συμβουλευτικής υποστήριξης της οικογένειας των χαρισματικών μαθητών, καθώς αυτή (η οικογένεια) αποτελεί πρωταρχικό και καθοριστικό παράγοντα στην εξέλιξη του ταλέντου, την επιτυχία στο σχολείο, την ολόπλευρη ανάπτυξη και ευημερία τους. Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία οι συμβουλευτικές προσεγγίσεις για την οικογένεια μπορούν να διακριθούν σε δυο κατηγορίες: i)καθοδήγηση γονέων (parent guidance) και ii)οικογενειακή θεραπεία (family therapy). Στην πρώτη κατηγορία οι γονείς λαμβάνουν υποστήριξη σε αναπτυξιακά θέματα κοινά στα χαρισματικά παιδιά (εκπαίδευση, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη), στον γονεϊκό τους ρόλο, στην αναγνώριση της χαρισματικότητας, στην σημαντικότητα ενός εμπλουτισμένου οικογενειακού περιβάλλοντος ενώ στην δεύτερη προσεγγίζεται η οικογένεια ως σύστημα με έμφαση στις δυναμικές της οικογένειας, τις σχέσεις των αδελφών, και την διαχείριση ειδικών περιπτώσεων χαρισματικών μαθητών (π.χ. υποεπίδοση, διπλή χαρισματικότητα). Η σύγχρονη ερευνητική δραστηριότητα επισημαίνει πως οι εκπαιδευτικοί αποτελούν την «πρώτη γραμμή» συμβουλευτικής υποστήριξης προς τους γονείς και κρίνεται ωφέλιμο να διαθέτουν και αυτοί την απαραίτητη ευαισθησία, γνώσεις, και δεξιότητες. Αναδεικνύονται ακόμη, οι σύγχρονες τάσεις στη συμβουλευτική προσέγγιση των οικογενειών χαρισματικών μαθητών (π.χ. ομάδες και σχολές γονέων). Συμπερασματικά, γίνεται εμφανής η ανάγκη παροχής τέτοιων υπηρεσιών στους γονείς προκειμένου να ανταποκριθούν ικανοποιητικά στον πολύπλοκο και απαιτητικό τους ρόλο.

Λέξεις-Κλειδιά: χαρισματικά παιδιά; συμβουλευτική γονέων; συμβουλευτικές προσεγγίσεις; καθοδήγηση γονέων; οικογενειακή θεραπεία; σχολές γονέων

Abstract

Charismatic children are considered to be those who have the potential to achieve a particular high performance to one or more areas. It is a heterogeneous group of people with particular cognitive, social and emotional needs that poses unique challenges to parents in managing and nurturing them effectively. The counseling process (counseling psychology) which goal is to help people prevent future difficulties,

develop their full potential and handle effectively problematic situations seems to work in support of these families. This paper will focus on the necessity and the main goals of counseling the family of gifted students since family is the most fundamental and determining factor to their talent development, school success, overall development and well-being. According to international literature family counseling approaches can be divided into two large categories: i) parent guidance and ii) family therapy. In the first approach parents receive support on developmental issues common to young gifted children (education, child's special characteristics and needs, social and emotional development), their parental role, the identification of giftedness, the importance of an enriched family environment while in the second one the family is approached as a system with an emphasis on family dynamics, sibling relationships and specific issues of gifted students (e.g. underachievement, twice exceptionality). The current research indicates that teachers function as the "first line" of counseling for parents of gifted students so it is important for them also to have the necessary sensitivity, knowledge and skills. The latest approaches of counseling the parents of gifted children (e.g. parent educational groups) are also mentioned. In conclusion, it is evident that this kind of support to parents of gifted children is essential as it helps them to function effectively in their demanding parenting role.

Keywords: charismatic children; parent counseling; counseling approaches; parent guidance; family therapy; parent educational groups

Εννοιολογικές οριοθετήσεις

Χαρισματικότητα

Σύμφωνα με την σύγχρονη διεθνή βιβλιογραφία και παρά τα ποικίλα και διαφορετικά μοντέλα προσέγγισης της έννοιας της χαρισματικότητας δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός, αλλά πολλές και διαφορετικές αντιλήψεις και ορισμοί της (Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015). Από τον 19^ο αιώνα μέχρι και σήμερα υπάρχουν τέσσερεις «γενιές» θεωριών της χαρισματικότητας. Αρχικά, η χαρισματικότητα ταυτίζεται με την υψηλή νοημοσύνη και η ερευνητική δραστηριότητα εστιάζει σε θεωρίες νοημοσύνης και μεθόδους μέτρησής της (τεστ νοημοσύνης). Σε μεταγενέστερους ορισμούς, και παρότι η νοημοσύνη εξακολουθεί να διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο, αρχίζει να αναγνωρίζεται η σημασία όχι μόνο των γενικών (νοημοσύνη) αλλά και των ειδικών κλίσεων και προστίθενται και άλλες ψυχολογικές μεταβλητές-χαρακτηριστικά της προσωπικότητας (κίνητρα, δημιουργικότητα, λογική). Δίνεται έμφαση στην εγγενή ύπαρξη προσωπικών κλίσεων και ικανοτήτων και στην σταθερότητα αυτών. Στην συνέχεια, η έννοια τοποθετείται σε ένα αναπτυξιακό πλαίσιο που περιλαμβάνει μεταβλητές εξωτερικές από το άτομο όπως το περιβάλλον. Υπογραμμίζεται πως το ταλέντο προϋποθέτει όχι μόνο έμφυτη ικανότητα αλλά και εξάσκηση. Τα σύγχρονα μοντέλα είναι αποτέλεσμα της εξέλιξης όλων των παραπάνω ιδεών και υιοθετούν μια συστημική προσέγγιση της έννοιας, καθώς αυτή προσεγγίζεται στην ολότητά της και λαμβάνονται υπόψη τόσο τα γνωστικά χαρακτηριστικά, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, το περιβάλλον όσο και οι μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις. Είναι πλέον αποδεκτό πως η χαρισματικότητα είναι τόσο γενετικά (έμφυτη) όσο και περιβαλλοντικά προσδιορισμένη (ανατροφή και καλλιέργεια) (Alberta Learning, 2004; Kaufman & Sternberg, 2008; Stoeger, 2009). Ενδεικτικά αναφέρονται κάποια από τα σύγχρονα θεωρητικά μοντέλα ερμηνείας της έννοιας: το Τριαδικό Μοντέλο Εμπλουτισμού του Renzulli, η Θεωρία της Πολλαπλής Νοημοσύνης του Gardner (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2004).

Πρόκειται για μια έννοια πολυδιάστατη που οι προσεγγίσεις της αλλάζουν με βασικές παραμέτρους τον χρόνο, το μέρος και την κουλτούρα (Kaufman, & Sternberg, 2008). Ακολουθούν δυο ορισμοί που χρησιμοποιούνται ευρέως: *«Παιδιά και νέοι με εξέχοντα ταλέντα λειτουργούν ή δείχνουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν σε θεαματικά ανώτερα επίπεδα επιτευγμάτων, συγκριτικά με άλλα άτομα της ηλικίας τους, εμπειρίας ή περιβάλλοντος. Τα παιδιά αυτά και οι νέοι παρουσιάζουν μεγάλη ικανότητα λειτουργικότητας στον νοητικό, δημιουργικό και/ή τον καλλιτεχνικό τομέα, διαθέτουν μια ασυνήθιστη ηγετική ικανότητα ή διαπρέπουν σε συγκεκριμένους, ακαδημαϊκούς τομείς. Εξέχοντα ταλέντα εμφανίζονται σε παιδιά όλων των πολιτισμικών, οικονομικών και κοινωνικών στρωμάτων και σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης προσπάθειας»* (U.S. Department of Education, 1993: 3, στο Μαλικιώση-Λοϊζου, 2008). *«Χαρισματικό ή ταλαντούχο είναι το άτομο που δείχνει ή έχει το δυναμικό για μια ιδιαίτερα υψηλή ή ξεχωριστή απόδοση σε έναν ή περισσότερους τομείς»* (Τσιάμης, 2006: 44).

Συμβουλευτική-Συμβουλευτική Γονέων

Η συμβουλευτική διαδικασία (counseling psychology) είναι μια υπηρεσία υγείας, που απευθύνεται σε άτομα όλων των ηλικιών και εστιάζει στο πώς οι άνθρωποι λειτουργούν τόσο προσωπικά όσο και στις σχέσεις τους με τους άλλους ανθρώπους. Απευθύνεται στις συναισθηματικές, κοινωνικές, εργασιακές, σχολικές και σωματικές ανησυχίες που τα άτομα μπορεί να αντιμετωπίζουν σε διαφορετικά στάδια στη ζωή τους, εστιάζοντας τόσο σε τυπικές εντάσεις-πιέσεις της ζωής όσο και σε πιο έντονα ζητήματα με τα οποία τα άτομα είναι πιθανόν να παλεύουν είτε σε προσωπικό επίπεδο είτε ως μέλη οικογενειών, ομάδων και οργανισμών (American Psychological Association, 2019).

Υπάρχουν διαφορετικά είδη συμβουλευτικής ανάλογα με το είδος της βοήθειας που προσφέρεται και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ανθρώπων στους οποίους απευθύνεται. Μια τέτοια κατηγορία είναι η οικογενειακή συμβουλευτική ή συμβουλευτική γονέων (family counseling-parent counseling), που απευθύνεται στα μέλη της οικογένειας και στους γονείς. Τα διευκολύνει να εκφράσουν και να εξερευνήσουν δύσκολες σκέψεις και συναισθήματα, να κατανοήσουν τις εμπειρίες και την οπτική τόσο την δική τους όσο και των άλλων μελών, να εκτιμήσουν τις ανάγκες, να ενδυναμώσουν το σύστημα της οικογένειας και να εργαστούν μαζί ώστε να κάνουν χρήσιμες αλλαγές στις μεταξύ τους σχέσεις (Association for Family Therapy & Systematic Practice, 2019). Στόχος της είναι να *«βοηθήσει κάθε μέλος της να κατανοήσει το άλλο καλύτερα έτσι ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη σύμπνοια ανάμεσα στα μέλη της»* (Μαλικιώση- Λοϊζου, 2008: 444).

Συμβουλευτική Γονέων Χαρισματικών Παιδιών (Χ.Π)

Η συμβουλευτική διαδικασία αποτελεί ένα σημαντικό μηχανισμό-υπηρεσία για την προαγωγή της ολικής ανάπτυξης των χαρισματικών παιδιών, συμβάλλοντας στην επίτευξη ευημερίας, αισθήματος ευτυχίας και ικανοποίησης από την ζωή. Έχουν αναπτυχθεί διάφορα μοντέλα συμβουλευτικής: i) ατομικές, ii) οικογενειακές και iii) ομαδικές προσεγγίσεις (Peterson & Moon, 2008). Οι οικογενειακές προσεγγίσεις, για τις οποίες θα γίνει αναφορά στην παρούσα εργασία, προτείνονται συχνά στην ερευνητική βιβλιογραφία ιδιαίτερα για νεαρά χαρισματικά παιδιά (παιδική και εφηβική ηλικία).

Η οικογένεια ασκεί ισχυρές επιδράσεις πάνω στο αναπτυσσόμενο παιδί, επηρεάζοντας στάσεις, συμπεριφορές, πεποιθήσεις, ευκαιρίες και χαρακτηριστικά προσωπικότητας. Διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στον καθορισμό του τι άτομο

θα γίνει το παιδί και τι θα πετύχει. Οι γονείς και οι οικογένειες έχουν περιγραφεί ως τα πιο σημαντικά συστατικά στην «μετάφραση» του ταλέντου, της ικανότητας και της προοπτικής σε επίτευγμα-επιτυχία για τα χαρισματικά παιδιά. Αυτή η σύνδεση ξεκινάει από την γονεϊκή επιρροή στην ανάπτυξη του παιδιού και επεκτείνεται στην επακόλουθη επιτυχία του παιδιού μέσα από τις καθημερινές αλληλεπιδράσεις, την ενθάρρυνση και την κινητοποίηση με τους γονείς που διαμορφώνουν το περιβάλλον τους (Jolly & Matthews, 2012; Μαλικιώση-Λοϊζου, 2008; Olszewski-Kubilius, 2008).

Αναγκαιότητα Συμβουλευτικής Γονέων Χ.Π.

Τα χαρισματικά και ταλαντούχα παιδιά ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, γεγονός που καθιστά αναγκαία την έγκαιρη επισήμανσή τους προκειμένου να διαμορφωθεί το κατάλληλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και να ακολουθηθεί η κατάλληλη γονεϊκή παρέμβαση (Pilarinos & Solomon, 2017). Αποτελούν ακόμη, μια ετερογενή ομάδα ατόμων με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, γνωστικές, συναισθηματικές, κοινωνικές και αναπτυξιακές ανάγκες (Gur, 2011; Morawska & Sanders, 2009). Η ανάπτυξη και εξέλιξή τους χαρακτηρίζεται από έλλειψη συγχρονισμού (ασύγχρονη ανάπτυξη), δηλαδή ενώ είναι προχωρημένα στον γνωστικό τομέα οι συναισθηματικές, κοινωνικές ή και κινητικές τους δεξιότητες δεν αρμόζουν με την ηλικία τους. Γίνεται κατανοητό από τα παραπάνω και αναδεικνύεται και από την ερευνητική βιβλιογραφία πως αυτή η ομάδα παιδιών θέτει μοναδικές προκλήσεις στους γονείς ως προς την ανατροφή και αποτελεσματική διαχείρισή τους. Οι γονείς διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο τόσο στην πρόληψη όσο και στην αντιμετώπιση των πιθανών προβλημάτων και δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα χαρισματικά παιδιά. Συνεπώς, οι πολύπλοκες μεταβλητές που ενυπάρχουν στην ανατροφή όλων των παιδιών σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες των χαρισματικών παιδιών όπως η εμφανής ασύγχρονη ανάπτυξη, η υψηλή ευαισθησία στον συναισθηματικό και άλλους τομείς και η τάση τους προς το μη συμβατικό κάνει την ανατροφή τους ακόμα πιο πολύπλοκη (Jolly & Matthews, 2012). Κρίνεται λοιπόν, αναγκαία η παροχή συμβουλευτικής στήριξης στους γονείς προκειμένου να κατανοήσουν καλύτερα τον κόσμο του χαρισματικού παιδιού, να συμβάλλουν στην ενδεδειγμένη ανατροφή του καθώς και να επιτύχουν μια δυναμική ισορροπία στο σύστημα της οικογένειας υποστηρίζοντας την εύρυθμη λειτουργία του (Μαλικιώση-Λοϊζου, 2008; Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015).

Ενώ τα χαρισματικά παιδιά έχουν γονείς ίσως και κάποιους δασκάλους που τα υποστηρίζουν, οι γονείς αυτών των παιδιών είναι πιθανό να μην έχουν καθόλου υποστηρικτές. Οι γονείς των χαρισματικών παιδιών χρειάζονται τόση υποστήριξη όσο και τα παιδιά τους. Ως η πρωταρχική επιρροή στην ζωή των παιδιών τους, θα πρέπει να θεωρούνται ως συναίτεροι στην συναισθηματική και ακαδημαϊκή ανάπτυξή τους και ως σύμμαχοι ανεκτίμητης αξίας. Χρειάζονται επαγγελματίες που ενδιαφέρονται και για τους ίδιους και που θα τους παρέχουν την κατάλληλη υποστήριξη ώστε με αποτελεσματικό τρόπο να ανταποκριθούν στο απαιτητικό έργο της ανατροφής των χαρισματικών παιδιών τους. Οποιοσδήποτε υποστηρίζει τα χαρισματικά παιδιά χρειάζεται να υποστηρίζει και τους γονείς αυτών των παιδιών (Silverman & Colon, 2008).

Προσεγγίσεις στην Συμβουλευτική Γονέων Χ.Π

Οι οικογενειακές προσεγγίσεις για την συμβουλευτική των χαρισματικών παιδιών μπορούν να διακριθούν σε δυο μεγάλες κατηγορίες: i) καθοδήγηση γονέων (parent guidance) – τυπικά αναπτυξιακά θέματα που αντιμετωπίζουν τα χαρισματικά

παιδιά, ανησυχίες γονέων και ii) οικογενειακή θεραπεία (family therapy) – προβλήματα που σχετίζονται με τις οικογενειακές σχέσεις ή και πιο σοβαρές ανησυχίες πνευματικής υγείας. Η κάθε κατηγορία οικογενειακής συμβουλευτικής συνιστάται για συγκεκριμένους τύπους προβλημάτων (ανάλογα της φύσης και έντασής τους). Οι δύο αυτοί τύποι μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε μεμονωμένα είτε και συνδυαστικά. Το κοινό στοιχείο και σημαντικό πλεονέκτημά τους είναι πως οι γονείς συμμετέχουν ενεργά στην συμβουλευτική διαδικασία και τις πιθανές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα χαρισματικά παιδιά, ή οι ίδιοι ή που παρατηρούνται στις δυναμικές της οικογένειας, γεγονός που καθιστά πιο πιθανή την γρήγορη και αποτελεσματική διαχείρισή τους (Peterson & Moon, 2008).

A) Καθοδήγηση Γονέων

Η καθοδήγηση γονέων συνιστάται και εφαρμόζεται για αναπτυξιακά θέματα κοινά στα χαρισματικά παιδιά, όπως οι ανησυχίες για ακατάλληλα εκπαιδευτικά πλαίσια, για την ανατροφή των χαρισματικών παιδιών καθώς και την επίδραση της χαρισματικότητας στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξή τους. Είναι απαραίτητη όταν οι γονείς φαίνεται πως δεν είναι σε θέση να αποδεχτούν την χαρισματικότητα του παιδιού τους, ή πως δεν έχουν γνώση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αναγκών του (Peterson & Moon, 2008). Αναφέρονται οι πιο βασικές και συχνές ανησυχίες των γονέων που πραγματεύεται η παρούσα προσέγγιση οικογενειακής συμβουλευτικής:

Επιβεβαίωση της Χαρισματικότητας των Παιδιών τους

Η πρώτη ερώτηση που ρωτάνε οι γονείς «*Είναι το παιδί μου χαρισματικό;*» αποτελεί και την αρχή του «*ταξιδιού*». Οι σύμβουλοι καλούνται να χειριστούν με προσοχή την ανακοίνωση των νέων στους γονείς καθώς είναι πιθανό αυτοί να αρχίσουν να συμπεριφέρονται με διαφορετικό τρόπο, κάτι που μπορεί να έχει αντίκτυπο στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, προκαλώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις στο οικογενειακό σύστημα (Τσιάμης, 2006). Η επιβεβαίωση της χαρισματικότητας εμπειρικλείει δυο βασικές διαστάσεις:

Διαδικασία επισήμανσης (ενδείξεις χαρισματικότητας)

Οι γονείς παίζουν έναν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην διαδικασία επισήμανσης της χαρισματικότητας. Για τα παιδιά ο καθορισμός της χαρισματικότητας βασίζεται σε συγκρίσεις με συνομήλικους και συνεπώς όταν οι γονείς έχουν γνώση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών των μέσων παιδιών τότε γρήγορα αποκτούν επίγνωση ότι το παιδί τους προχωράει τα αναπτυξιακά ορόσημα με πιο γρήγορο ρυθμό. Οι απόψεις και παρατηρήσεις τους είναι χρήσιμες καθώς είναι αυτοί που γνωρίζουν τα περισσότερα για τις δυνάμεις και τις αδυναμίες των παιδιών τους. Έρευνες δείχνουν πως τείνουν να αποτελούν ρεαλιστικά «μέσα» πρόβλεψης των ικανοτήτων και αναγκών των παιδιών τους και αξιόπιστες πηγές στην επισήμανση της χαρισματικότητάς τους (Jolly & Matthews, 2012; Reichenberg & Landau, 2009).

Πολλές φορές οι γονείς διστάζουν να επικοινωνήσουν με το σχολείο του παιδιού σχετικά με τη χαρισματικότητά του και την ανάληψη σχετικών δράσεων διότι δεν γίνονται κατανοητοί, θεωρούνται πειστικοί ή φιλόδοξοι και προσλαμβάνουν μια γενικότερη αρνητική στάση. Είναι σημαντικό ο σύμβουλος να τους βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν τον σημαντικό αυτόν ρόλο που έχουν στην αναγνώριση της χαρισματικότητας των παιδιών τους, να ενθαρρύνει αυτήν την προσεκτική παρατήρηση των χαρακτηριστικών και συμπεριφορών και να τους παρακινήσει να

αναλάβουν ενεργό δάση. Με τον τρόπο αυτό αποδομείται και ένας κοινός μύθος για την χαρισματικότητα που υποστηρίζει πως όλοι οι γονείς πιστεύουν πως τα παιδιά τους είναι χαρισματικά (Silverman & Golon, 2008). Ένας ακόμη, στόχος του συμβούλου είναι να καθοδηγήσει τους γονείς προκειμένου να βελτιώσουν την εγκυρότητα των διαδικασιών που χρησιμοποιούν για την αναγνώριση των χαρισματικών παιδιών τους. (Silverman & Colon, 2008; Τσιάμης, 2006).

Αποδοχή της χαρισματικότητας

Οι γονείς έχουν ένα μεγάλο εύρος από πληροφορίες και συναισθηματικές αντιδράσεις για τη χαρισματικότητα του παιδιού τους, τις οποίες οι σύμβουλοι καλούνται να διαχειριστούν. Κάποιοι γονείς μπορεί να μην γνωρίζουν για την χαρισματικότητα του παιδιού τους, ενώ άλλοι μπορεί να εμπλέκονται και να ασχολούνται με αυτό σε υπερβολικό βαθμό. Κάποιοι είτε δεν συμφωνούν στο αν το παιδί τους είναι χαρισματικό είτε αρνούνται την χαρισματικότητά του. Για παράδειγμα, σε μια οικογένεια όπου οι γονείς έχουν εξαιρετικά υψηλές προσδοκίες για τα μέλη της οικογένειας είναι πιθανό ένα χαρισματικό παιδί να μην αναγνωρίζεται. Μερικοί εστιάζουν στις επιτυχίες των παιδιών τους πολύ περισσότερο από το να τους παρέχουν υποστήριξη στο πως τα ίδια νιώθουν και πως να εκτιμούν την αξία τους. Αυτοί οι γονείς πιθανόν να βλέπουν τα παιδιά τους ως μια δεύτερη ευκαιρία να γίνουν ό,τι οι ίδιοι δεν μπόρεσαν. Πολλοί νιώθουν πως αναμένονται πολλά περισσότερα από αυτούς στον γονεϊκό τους ρόλο (Τσιάμης, 2006).

Είναι σημαντικό ο σύμβουλος να τους βοηθήσει να ξεκαθαρίσουν τις αντιλήψεις τους και να προσδιορίσουν με ακρίβεια την έννοια της χαρισματικότητας προκειμένου να λειτουργήσουν ως οι κατάλληλοι υποστηρικτές για τα παιδιά τους. Τους καθοδηγεί ώστε να αναδομήσουν πιθανές δυσλειτουργικές συναισθηματικές αντιδράσεις, να είναι ενήμεροι των αντιλήψεων που κουβαλούν και να αναλογίζονται τις αντιδράσεις τους προς τα παιδιά τους προκειμένου να διασφαλίσουν πως δεν σφετερίζονται ακούσια την ευχαρίστησή τους (Τσιάμης, 2006).

Κατανόηση του Τι Σημαίνει Χαρισματικότητα και Πως Αντιμετωπίζεται το Χαρισματικό Παιδί

Η επισήμανση ενός παιδιού ως χαρισματικού είναι πιθανό να προκαλέσει αρχικά, άγχος, ανασφάλεια και ένα αίσθημα αποπροσανατολισμού στους γονείς ως προς την κατάλληλη ανατροφή και διαχείρισή του. Οι γονείς επιζητούν βοήθεια σε δυο βασικούς τομείς: i) κατανόηση της έννοιας της χαρισματικότητας (παροχή ενημέρωσης και έγκυρων πληροφοριών) και ii) γονεϊκοί ρόλοι.

i) Κατανόηση της έννοιας της χαρισματικότητας

Οι γονείς έχουν τις δικές τους προσωπικές αντιλήψεις για την έννοια της χαρισματικότητας, οι οποίες καθοδηγούν τη συμπεριφορά τους, είτε με θετικό είτε με αρνητικό τρόπο (Mudrak, 2011). Ο σύμβουλος τους βοηθάει είτε να αναδομήσουν πιθανών μη λειτουργικές αντιλήψεις τους, είτε να εμπλουτίσουν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους. Τους φέρνει σε επαφή με τους σύγχρονους ορισμούς της έννοιας και τους υποστηρίζει ώστε μέσα από τις πολλές πηγές πληροφοριών να διαμορφώσουν την άποψή τους, η οποία θα στηρίζεται σε επιστημονικά δεδομένα, θα τους αντιπροσωπεύει και θα ταιριάζει στην περίπτωση του δικού τους παιδιού. Σε αυτήν την προσπάθεια οριοθέτησης της έννοιας αποφεύγεται ο διαχωρισμός μεταξύ χαρισματικότητας και μη χαρισματικότητας και δίνεται έμφαση στις συγκεκριμένες ικανότητες, ευαισθησίες, ανησυχίες, προσωπικότητα και ενδιαφέροντα του παιδιού. Παράλληλα, τους βοηθάει

να γνωρίσουν τους μύθους και τις προκαταλήψεις που συνοδεύουν την έννοια και να κατανοήσουν τις αντιδράσεις των άλλων στο παιδί τους. Τους υποστηρίζει ώστε να κατανοήσουν τις συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες των παιδιών τους και τον τρόπο σκέψης τους (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008). Ένα ακόμη θέμα το οποίο ο σύμβουλος καλείται να χειριστεί με μέγιστη προσοχή και ευαισθησία είναι το θέμα της ετικέτας.

ii) Γονεϊκοί ρόλοι

Έρευνες υποστηρίζουν πως οι γονεϊκές συμπεριφορές αποτελούν τους πιο σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την προσαρμογή του παιδιού και την καλλιέργεια του ταλέντου (είτε θετικά είτε αρνητικά). Αναφέρονται κάποιες βασικές διαστάσεις του γονεϊκού ρόλου: γονεϊκό στυλ, πειθαρχία και όρια, αξίες και στάσεις (Jolly & Matthews, 2012).

Το γονεϊκό εκείνο στυλ που ενισχύει την υποστήριξη και το δέσιμο με το παιδί, ενώ την ίδια στιγμή, του δίνει τον κατάλληλο «συναισθηματικό χώρο» και του επιτρέπει να βιώσει και να αντιμετωπίσει ποικίλες προκλήσεις, είναι εκείνο που επιτρέπει το χαρισματικό παιδί να επιτύχει την βέλτιστη προσαρμογή. Ο σύμβουλος καλείται να βοηθήσει τους γονείς με πρακτικούς τρόπους ώστε να προσαρμόσουν ένα τέτοιο γονεϊκό στυλ στην δική τους μοναδική περίπτωση (Pilarinos & Solomon, 2017; Yazdani & Daryei, 2016).

Μια ακόμη ανησυχία των γονέων είναι ο τρόπος «επιβολής» πειθαρχίας και ορίων στα παιδιά. Ρόλος του συμβούλου είναι να τους βοηθήσει να υιοθετήσουν τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές, καθιστώντας σαφές πως οι παραδοσιακές μέθοδοι πειθαρχίας (τιμωρία) δεν είναι αποτελεσματικές και άλλοι τρόποι είναι αναγκαίοι. Έρευνες δείχνουν πως η πιο αποτελεσματική προσέγγιση είναι αυτή όπου υπάρχει μια σταθερή δομή, λογικά και κατανοητά όρια, φυσικές συνέπειες, αίσθηση αυτοελέγχου, ενισχύεται η ικανότητα λήψης αποφάσεων, δίνεται έμφαση στην κατανόηση ύπαρξης των κανόνων και γονείς και παιδιά συμμετέχουν από κοινού στην διαμόρφωσή τους. Με αυτόν τον τύπο πειθαρχίας οι γονείς αφήνουν το παιδί να βιώσει την υπευθυνότητα και να συνειδητοποιήσει πως και οι δικοί του γονείς είναι υπεύθυνοι για τις δικές τους πράξεις και τις συνέπειες αυτών.

Οι αξίες και οι στάσεις που οι γονείς εκφράζουν μέσα από την λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά τους φαίνεται πως επιδρούν στην προσαρμογή του παιδιού και την ανάπτυξη του ταλέντου του. Έρευνες δείχνουν πως αξίες όπως η σκληρή δουλειά, η επιμονή, οι ρεαλιστικές προσδοκίες, η σημασία της εκπαίδευσης, η αυτοαποτελεσματικότητα, η νοοτροπία της ανάπτυξης (growth mindset), το εξωτερικό κέντρο ελέγχου, η δημιουργικότητα, η άνευ όρων θετική εκτίμηση και η σημασία της εξερεύνησης είναι μερικές από εκείνες τις αξίες που ενθαρρύνουν μια λειτουργική προσαρμογή και ανάπτυξη (Cross, 2011; Jolly & Matthews, 2012; Olszewski-Kubilius, 2008).

Σύμφωνα με έρευνες οι γονείς που αποτελούν θετικά μοντέλα συμπεριφοράς, επιδιώκουν την δόμηση υποστηρικτικών σχέσεων μεταξύ σχολείου και οικογένειας, υποστηρίζουν την ανεξαρτησία του παιδιού, του επιτρέπουν την λήψη αποφάσεων, παρέχουν άνευ όρων αγάπη και υποστήριξη, το ενθαρρύνουν να κάνει ερωτήσεις και να χρησιμοποιεί την φαντασία του, δίνουν αξία στο παιχνίδι και δεν προσπαθούν να το ελέγξουν. Οι γονείς αυτοί συμβάλλουν θετικά στην ανάπτυξη του ταλέντου του παιδιού, στην κινητοποίησή του καθώς και στην δημιουργία μιας λειτουργικής σχέσης μαζί του (Jolly & Matthews, 2012).

Επιπτώσεις της Αναγνώρισης της Χαρισματικότητας του Παιδιού τους στη δική τους Αυτό-αντίληψη και τις Φιλοδοξίες τους. Ανάγκη για Επαναπροσδιορισμό της Ταυτότητάς τους.

Η απόκτηση ενός χαρισματικού παιδιού αναμφίβολα επιδρά στην εικόνα που έχουν οι γονείς για τον εαυτό τους και αποτελεί μια πρόκληση που συχνά νιώθουν πως δεν είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν.

Είναι πιθανό να θεωρούν πως δεν είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν τις ιδιαίτερες ανάγκες του παιδιού καθώς αυτό είναι πολύ πιο έξυπνο από τους ίδιους. Συχνά βιώνουν συναισθήματα κατωτερότητας, ανασφάλειας, χαμηλά επίπεδα αυτοαντίληψης, τα οποία και επιδρούν στην ψυχοσυναισθηματική τους κατάσταση. Η συμβουλευτική στήριξη κρίνεται απαραίτητη καθώς οι γονείς θέλουν και χρειάζονται επιβεβαίωση και ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους (Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015).

Είναι πολλοί και εκείνοι οι γονείς που θεωρούν τα χαρισματικά παιδιά τους ως αντιστάθμισμα δικών τους ανεκπλήρωτων φιλοδοξιών και τα επιφορτίζουν προς την επίτευξη στόχων που δεν είναι των ίδιων των παιδιών. Ο σύμβουλος τους βοηθάει να αντιληφθούν πως το παιδί έχει την δική του ταυτότητα και στόχους και είναι σημαντικό να το αποδέχονται και να το θεωρούν σπουδαίο για αυτό που είναι.

Οι γονείς συχνά χρειάζεται να επαναπροσδιορίσουν την ταυτότητά τους προκειμένου να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της χαρισματικότητας του παιδιού (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008).

Τη Ζωή του Παιδιού στο Σχολείο

Οι γονείς συχνά νιώθουν ιδιαίτερη ανησυχία και άγχος για το εκπαιδευτικό περιβάλλον και τον τρόπο προσέγγισης του χαρισματικού παιδιού από τους εκπαιδευτικούς. Οι χαρισματικοί μαθητές έχουν ανάγκη από ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ικανότητες και ενδιαφέροντά τους (Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015).

Κάποια σχολεία προβλέπουν ειδικά προγράμματα για χαρισματικούς μαθητές ενώ κάποια άλλα δεν παρέχουν αυτήν την δυνατότητα. Κάποιοι εκπαιδευτικοί ίσως να μην έχουν την κατάλληλη γνώση και κατάρτιση για να αναγνωρίσουν και να υποστηρίξουν την χαρισματικότητα ενός μαθητή. Όλα τα παραπάνω επισημαίνουν την ανάγκη οι ίδιοι οι γονείς να γίνουν οι κατάλληλοι υποστηρικτές για τα παιδιά τους, ώστε να διεκδικούν ένα διαφορετικό μαθησιακό περιβάλλον. Ο σύμβουλος τους βοηθάει να συνειδητοποιήσουν και να αναλάβουν αυτήν την ευθύνη και τους παρέχει τις κατάλληλες πηγές ώστε να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τις εκπαιδευτικές δυνατότητες. Τους καθοδηγεί ακόμη, στην δύσκολη απόφαση της επιλογής του κατάλληλου εκπαιδευτικού πλαισίου (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008; Jolly & Matthews, 2012).

Συχνά οι γονείς φέρνουν στον σύμβουλο και διάφορες ανησυχίες και μύθους για συγκεκριμένα εκπαιδευτικά προγράμματα. Ο σύμβουλος τους βοηθάει να αποδομήσουν αυτούς τους μύθους και να καταλάβουν πως ο πιο σημαντικός παράγοντας που μπορεί να προβλέψει την επιτυχία μιας εκπαιδευτικής παροχής είναι η γνώμη του ίδιου του παιδιού για αυτό καθώς και η επιθυμία του να την ακολουθήσει (Silverman & Colon, 2008).

Ένας ακόμη στόχος του συμβούλου είναι να καθοδηγήσει τους γονείς να καλλιεργήσουν μια καλή συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών. Οι

αλληλεπιδράσεις σχολείου-οικογένειας συμβάλλουν στην δημιουργία ενός θετικού κλίματος και ενός ενθαρρυντικού περιβάλλοντος που ενισχύουν την ολική ανάπτυξη και πρόοδό του (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008; Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015).

Σχέσεις του Χαρισματικού Παιδιού με του Συμμαθητές του

Οι γονείς συχνά αναζητούν συμβουλευτική στήριξη ώστε να μπορέσουν να βοηθήσουν το παιδί τους στην αντιμετώπιση των δυσκολιών που βιώνει στις σχέσεις του με τα άλλα παιδιά. Τα χαρισματικά παιδιά συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς την αναγνώριση και αποδοχή από τους συνομηλικούς τους, παρουσιάζουν προβλήματα αναφορικά με την συναισθηματική και κοινωνική τους προσαρμογή καθώς και προβλήματα διαχείρισης άγχους. Ο σύμβουλος βοηθάει τους γονείς να κατανοήσουν αυτό το άγχος και την δυσκολία των παιδιών τους και να λειτουργήσουν όσο πιο υποστηρικτικά γίνεται προς αυτά (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008; Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015).

Εμπλουτισμένο Οικογενειακό Περιβάλλον

Οι γονείς αποτελούν όχι μόνο τους πρώτους δασκάλους των παιδιών τους αλλά και σημαντικούς παράγοντες στην ανάπτυξη του ταλέντου και της χαρισματικότητάς τους. Ο σύμβουλος ενθαρρύνει τους γονείς και τους καθοδηγεί με πρακτικούς τρόπους ώστε να παρέχουν εκείνου του είδους την ανατροφή και το εμπλουτισμένο οικογενειακό περιβάλλον που ικανοποιεί την επιθυμία για γνώση, δημιουργικότητα και ανακάλυψη που τα περισσότερα χαρισματικά παιδιά έχουν. Οι οικογένειες αυτές είναι προσανατολισμένες στο παιδί και ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες του παρά τις ελέγχουν. Αναφέρονται ενδεικτικά κάποιες δραστηριότητες ενός τέτοιου εμπλουτισμένου περιβάλλοντος: συνεχής ενθάρρυνση, συχνές συζητήσεις, συμμετοχή σε δραστηριότητες της κοινότητας, επισκέψεις σε μουσεία, μοίρασμα των ενδιαφερόντων των γονέων με τα παιδιά, παροχή ειδικών μαθημάτων που σχετίζονται με το ταλέντο, δημιουργικές ασχολίες ελεύθερου χρόνου, πρόσβαση σε μια μεγάλη ποικιλία από βιβλία και άλλο εκπαιδευτικό υλικό (Olszewski-Kubilius, 2008; Silverman & Colon, 2008). Είναι όμως αναγκαίο οι γονείς να βρουν μια ισορροπία στην παροχή τόσο των εντός του σπιτιού όσο και των εξωσχολικών δραστηριοτήτων, καθώς αυτά όπως και όλα τα παιδιά χρειάζονται και χρόνο να ξεκουραστούν, να διασκεδάσουν και να αλληλοεπιδράσουν με τους συνομηλικούς τους. Εξίσου σημαντικό είναι και να αφήνουν στα παιδιά την επιλογή κάποιων από αυτές τις δραστηριότητες σεβόμενοι την άποψή τους, διότι οι από κοινού αποφάσεις μεταξύ γονέων και παιδιών διασφαλίζουν τον μέγιστο βαθμό αποδοτικότητας ενός τέτοιου εμπλουτισμένου περιβάλλοντος (Olszewski-Kubilius, 2008; Τσιάμης, 2006).

Γνώση των Πηγών

Ένας ακόμη λόγος που οι γονείς απευθύνονται στους συμβούλους είναι η επιθυμία τους να μάθουν για τις παροχές και τις υπηρεσίες που προσφέρονται σε επίπεδο τοπικής κοινότητας σχετικά με τους χαρισματικούς μαθητές. Ο σύμβουλος τους πληροφορεί για σεμινάρια, συνέδρια, βιβλία για γονείς και ιστοσελίδες. Τους δίνει πληροφορίες για οργανισμούς που ασχολούνται με την χαρισματικότητα, για παροχές και προγράμματα που παρέχονται στην τοπική κοινότητα. Οι γονείς υποστηρίζονται ώστε να αποκτήσουν μια πλήρη γνώση των παροχών και δυνατοτήτων που υπάρχουν καθώς και να αποκτήσουν δεξιότητες συνεχούς ενημέρωσης πάνω σε αυτά (Silverman & Golon, 2008).

Θα μπορούσε να διατυπωθεί πως αυτή η κατηγορία οικογενειακής συμβουλευτικής εντάσσεται στην κατηγορία της προληπτικής συμβουλευτικής.

B) Οικογενειακή Θεραπεία

Η οικογενειακή θεραπεία συνίσταται για προβλήματα που σχετίζονται με τις οικογενειακές σχέσεις ή με τις μεταβάσεις του οικογενειακού κύκλου ζωής, την υποεπίδοση, τη διπλή χαρισματικότητα, εσωτερικευμένες και εξωτερικευμένες διαταραχές σε παιδιά κάτω των δεκαοχτώ ετών. Σε περιπτώσεις οικογενειών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναφορικά με τις δυναμικές που δημιουργεί η ταμπέλα του χαρισματικού, οργανώνοντας τους τρόπους με τους οποίους οι γονείς σχετίζονται με το χαρισματικό παιδί και τα αδέρφια του (Heller & Schofield, 2008). Ακόμη, σε περιπτώσεις όπου η οικογένεια μπορεί να αποτελεί μια αρνητική εξωτερική επιρροή στην ανάπτυξη του χαρισματικού παιδιού όταν οι οικογενειακές σχέσεις είναι τεταμένες, όταν οι γονείς υιοθετούν αυταρχικά πειθαρχικά στυλ ή όταν η οικογένεια βιώνει μια δύσκολη μετάβαση του κύκλου της ζωής όπως για παράδειγμα ένα διαζύγιο (Peterson & Moon, 2008). Η χαρισματικότητα είναι οικογενειακό ζήτημα –οι αποκλίσεις στην ανάπτυξη ενός παιδιού επηρεάζουν τα αδέρφια, τους γονείς και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας καθώς επίσης και το παιδί και οι εκπαιδευτικές επιλογές έχουν συνέπειες που μπορούν να αντηχήσουν σε όλο το οικογενειακό σύστημα ακόμα και σε επόμενες γενεές (Silverman & Golon, 2008). Στην οικογενειακή θεραπεία η συμβουλευτική διαδικασία είναι εστιασμένη στο σύστημα της οικογένειας και άρα σε μεγάλο βαθμό προσωποποιημένη γεγονός που δεν επιτρέπει την εξαγωγή κάποιων γενικών αρχών και πρακτικών όπως ήταν εφικτό στην κατηγορία της καθοδήγησης γονέων. Η μόνη ίσως περίπτωση για την οποία θα μπορούσαν να υποστηριχθούν κάποιες πρακτικές που συμβάλλουν στην δόμηση ενός λειτουργικού οικογενειακού περιβάλλοντος είναι:

Η Ύπαρξη Άλλων Αδελφών στην Οικογένεια

Στις οικογένειες με χαρισματικά παιδιά τα μη χαρισματικά αδέρφια φαίνεται να ζηλεύουν και να νιώθουν έντονη ανταγωνιστικότητα καθώς η ύπαρξη ενός χαρισματικού αδελφού θέτει το ερώτημα της σπουδαιότητας του ρόλου των υπόλοιπων μελών. Συχνά, η άνιση μεταχείριση των γονέων οδηγεί τα αδέρφια των χαρισματικών παιδιών σε έντονα προβλήματα προσαρμογής, χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση και μειωμένο κίνητρο (Χατζηγεωργίου & Αντωνίου, 2015). Είναι σημαντικό ο σύμβουλος να βοηθήσει τους γονείς να συνειδητοποιήσουν πως το κάθε παιδί έχει τις δικές του ικανότητες, όρια και ανάγκες που χρειάζεται να ικανοποιηθούν εξίσου. Το χαρισματικό παιδί πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν ισότιμο μέλος της οικογένειας και να αναγνωρίζονται και να ενθαρρύνονται τα ενδιαφέροντα όλων των μελών της. *«Η δίκαιη αντιμετώπιση των αναγκών του κάθε παιδιού, η αφιέρωση ποιοτικού χρόνου για παιχνίδι, για διασκέδαση, για συντροφιά με καθένα από αυτά, θα οδηγήσει σε ένα θετικό οικογενειακό περιβάλλον και καλές σχέσεις ανάμεσα στα αδέρφια»* (Μαλικιώση-Λοϊζου, 2008: 448).

Στην συγκεκριμένη κατηγορία συμβουλευτικής στήριξης, ο σύμβουλος προσεγγίζει την οικογένεια ως σύνολο και ασχολείται με τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας, παρά προσπαθεί να «φτιάξει» το μέλος που φέρει το πρόβλημα (π.χ. το χαρισματικό παιδί που εμφανίζει υποεπίδοση).

Θα μπορούσε να διατυπωθεί πως αυτή η κατηγορία οικογενειακής συμβουλευτικής εντάσσεται στην κατηγορία της αντισταθμιστικής/θεραπευτικής συμβουλευτικής.

Εκπαιδευτικοί στον ρόλο του συμβούλου για τις οικογένειες των χαρισματικών μαθητών

Κάθε άτομο, το οποίο υπηρετεί με οποιονδήποτε τρόπο το χαρισματικό παιδί είναι αναγκαίο να υποστηρίξει και τους γονείς αυτών των παιδιών. Το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί αποτελούν μαζί με την οικογένεια τους σημαντικότερους εξωτερικούς παράγοντες που επιδρούν με τρόπο καθοριστικό στην ομαλή προσαρμογή του χαρισματικού παιδιού και στην καλλιέργεια του ταλέντου του (Jolly & Matthews, 2012; Silverman & Golon, 2008). Μια κοινή παραδοχή και σημαντικό εύρημα της ερευνητικής βιβλιογραφίας είναι οι πολύ θετικές επιδράσεις στην γενικότερη ανάπτυξη του λόγω της δημιουργίας μιας συνεργατικής και ουσιαστικής αλληλεπίδρασης μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Η φύση μιας τέτοιας σχέσης ενθαρρύνει την δημιουργία ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος. Ο εκπαιδευτικός «υπηρετεί» το παιδί και συνεπώς μεταξύ των πολλών καθηκόντων του ρόλου του είναι και η υποστήριξη των γονέων των χαρισματικών μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν την «πρώτη γραμμή» συμβουλευτικής υποστήριξης προς τους γονείς και συνεπώς κρίνεται απαραίτητο να διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις, δεξιότητες και ευαισθησία ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικά και σε αυτήν την διάσταση του ρόλου τους (Davis, Rimm & Siegle, 2016). Επιμορφώσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και προσωπική αναζήτηση αποτελούν μερικούς από τους τρόπους τους οποίους μπορούν να ακολουθήσουν για την καλύτερη κατάρτισή τους.

Πολλές από τις καταστάσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω και τις αντιμετωπίζει ο σύμβουλος είναι πιθανόν να τις αντιμετωπίσει και ο δάσκαλος. Ο δάσκαλος όμως θα πρέπει να είναι συνειδητοποιημένος και να γνωρίζει τα όρια του ρόλου του. Με άλλα λόγια, μπορεί να παρέχει υποστήριξη προσφέροντας ένα πρώτο επίπεδο γνώσεων στον γονέα σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους χαρισματικούς μαθητές για παράδειγμα αλλά δεν μπορεί να επέμβει στην δυναμική της οικογένειας και τις σχέσεις μεταξύ των μελών. Για θέματα που εμπίπτουν στην κατηγορία της καθοδήγησης γονέων μπορεί να παρέχει ένα πρώτο επίπεδο γνώσεων αλλά για μια πληρέστερη εικόνα τους παραπέμπει στον σύμβουλο. Για θέματα που εμπίπτουν στην κατηγορία της οικογενειακής θεραπείας, ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει ρόλο στο να εντοπίσει πιθανές τέτοιες δυσκολίες και να ακούσει τα εισερχόμενα μηνύματα των παιδιών ή των γονέων και στην συνέχεια να παραπέμψει τους γονείς στον σύμβουλο. Συνεπώς, όσα αναφέρθηκαν παραπάνω για τους συμβούλους είναι ζωτικής σημασίας και για τους εκπαιδευτικούς που συχνά επικοινωνούν και συμβουλεύουν τους γονείς (Davis et. al., 2016).

Οι δυο αυτοί ρόλοι του συμβούλου και του εκπαιδευτικού σε ρόλο συμβούλου δεν αντικαθιστούν ο ένας τον άλλον, αλλά είναι συμπληρωματικοί και λειτουργούν υποστηρικτικά ο ένας προς τον άλλον. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ως συμβούλου τελειώνει εκεί που ξεκινάει ο ρόλος του συμβούλου και αντίστροφα. Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και συμβούλων κρίνεται αναγκαία καθώς δουλεύοντας μαζί ως μέλη μιας συνεργατικής ομάδας βοηθούν τον μαθητή να συνειδητοποιήσει και να καλλιεργήσει το δυναμικό του.

Σύγχρονες Τάσεις

Γονείς, εκπαιδευτικοί και σύμβουλοι είναι αναγκαίο να διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου να αναγνωρίσουν και να διαχειριστούν κατάλληλα τα χαρισματικά παιδιά. Άλλωστε, «δεν είναι το χάρισμα αλλά

η μη δυνατότητα να ικανοποιηθούν οι ιδιαίτερες ανάγκες του χαρισματικού παιδιού εκείνες που προκαλούν τις κοινωνικές, ακαδημαϊκές και συναισθηματικές του δυσκολίες» (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008: 462).

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται σημαντικές εξελίξεις στη συμβουλευτική προσέγγιση των χαρισματικών παιδιών, με ιδιαίτερη έμφαση στην οικογενειακή συμβουλευτική και την συμβουλευτική γονέων. Η εκπαίδευση των γονέων έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονου ερευνητικού και πρακτικού ενδιαφέροντος και έχει αναδειχθεί ο θεσμός των Σχολών Γονέων των χαρισματικών παιδιών. Οι Σχολές Γονέων αποτελούν έναν μορφωτικό θεσμό που στοχεύει στην παροχή επιστημονικής βοήθειας, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης στους γονείς ώστε να μπορούν να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά εκείνα που συνδέονται με την χαρισματικότητα και να γνωρίσουν τρόπους καλύτερης προσέγγισης των χαρισματικών παιδιών τους. Ο θεσμός αυτός δεν παρέχει μόνο κατευθύνσεις και υποστήριξη σε θέματα ανατροφής των χαρισματικών παιδιών αλλά προωθεί και ενισχύει την επικοινωνία και την συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008).

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου σε συνδυασμό με την εύκολη και ευρεία χρήση τους έχει οδηγήσει στην ανάδειξη νέων μορφών συμβουλευτικής γονέων. Μια νέα τέτοια προσέγγιση είναι τα Parent Forums, όπου οι γονείς των χαρισματικών παιδιών μπορούν να μοιραστούν κοινές ανησυχίες και θέματα, υπό την καθοδήγηση και τον συντονισμό ενός ικανού συμβούλου (Silverman & Golon, 2008).

Ακόμη, τονίζεται όλο και περισσότερο η σημασία και η αναγκαιότητα του υποστηρικτικού ρόλου του εκπαιδευτικού και αναδεικνύεται ως σύγχρονη τάση η ανάγκη κατάλληλης εκπαίδευσης και επιμόρφωσής τους. Σε πολλές χώρες υλοποιούνται προγράμματα κατάρτισης των εκπαιδευτικών στη συμβουλευτική των χαρισματικών παιδιών και των οικογενειών τους. Σκοπός τους είναι να είναι οι εκπαιδευτικοί ικανοί όχι μόνο να αναγνωρίζουν αλλά και να μπορούν να στηρίζουν συναισθηματικά τους χαρισματικούς μαθητές τους και τους γονείς τους έχοντας τις κατάλληλες συμβουλευτικές γνώσεις (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2008).

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, το «ταξίδι» της ανατροφής των χαρισματικών παιδιών είναι γεμάτο μοναδικές προκλήσεις για τους γονείς, οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ομαλή προσαρμογή τους και στην ανάπτυξη του ταλέντου τους. Η συμβουλευτική υποστήριξη προς αυτούς κρίνεται αναγκαία καθώς όχι μόνο τους παρέχει συναισθηματική στήριξη αλλά και τους «εφοδιάζει» με γνώσεις και πρακτικές μεθόδους-στρατηγικές ώστε να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στον γονεϊκό τους ρόλο. Σε αυτό το «ταξίδι» πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν και οι δάσκαλοι των χαρισματικών παιδιών, που αναπόφευκτα αναλαμβάνουν τον ρόλο του συμβούλου καθώς βρίσκονται σε καθημερινή επαφή με αυτά και τους γονείς τους (Davis et. al., 2016). Ένα υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον και μια ουσιαστική συνεργασία οικογένειας-σχολείου αποτελούν τους δομικούς λίθους για την θετική ανάπτυξη του χαρισματικού παιδιού.

Βιβλιογραφία

- Alberta Learning- Learning and Teaching Resources Branch (2004). *The Journey: A Handbook for Parents of Children who are Gifted and Talented*. Edmonton: Alberta Learning.
- American Psychological Association (2019). *Counseling Psychology*. Ανακτήθηκε από: <https://www.apa.org/ed/graduate/specialize/counseling>.
- Association for Family Therapy & Systematic Practice (2019). *What is Family Therapy?* (2019). Ανακτήθηκε από: <https://www.aft.org.uk/consider/view/family-therapy.html?tzcheck=1>.
- Cross, T. L., (2011). *On the Social and Emotional Lives of Gifted Children: Understanding and Guiding Their Development*, (Fourth Edition). Waco-Texas: Prufrock Press Inc.
- Davis, G. A., Rimm, S. B. & Siegel, D., (2016). *Εκπαίδευση Χαρισματικών Παιδιών* (6^η έκδοση) (Σ. Πολυχροπούλου, Επιμ.). Αθήνα: Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνου Α.Ε.
- Gur, C., (2011). Do gifted children have similar characteristics? : Observation of three gifted children. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12, 493-500. doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.02.061>.
- Jolly, J. L. & Matthews, M. S., (2012). A critique of the literature on parenting gifted learners. *Journal for the Education of the Gifted*, 35(3), 259-290. doi: 10.1177/0162353212451703.
- Kaufman, S. B. & Sternberg, R. J., (2008). Conceptions of giftedness. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children: Psychoeducational Theory, Research and Best Practices* (71-92). New York: Springer Science and Business Media, B.V.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., (2008). Συμβουλευτική προσέγγιση των χαρισματικών παιδιών και των οικογενειών τους. Στο Η. Γ. Ματσαγγούρας (Επιμ.), *Εκπαιδύοντα Παιδιά Υψηλών Ικανοτήτων Μάθησης: Διαφοροποιημένη Συνεκπαίδευση* (435-467). Αθήνα: Gutenberg.
- Morawska, A. & Sanders, M. R., (2009). Parenting gifted and talented children: conceptual and empirical foundations. *Gifted Child Quarterly*, 53(3), 163-173. doi: <https://doi.org/10.1177/0016986209334962>.
- Mudrak, J., (2011). ‘He was born that way’: parental constructions of giftedness. *High Ability Studies*, 22(2), 199-217. doi: <https://doi.org/10.1080/13598139.2011.622941>.
- Olszewski-Kubilius, P., (2008). The role of the family in talent development. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children: Psychoeducational Theory, Research and Best Practices* (53-70). New York: Springer Science and Business Media, B.V.
- Χατζηγεωργίου, Σ. & Αντωνίου, Α. Σ., (2015). Οι αντιλήψεις των γονέων για τα χαρισματικά παιδιά τους. Σε Γ. Παπαδάτος, Σ. Πολυχροπούλου και Α. Μπαστέα (Επιμ.), *5^ο Πανελλήνιο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης. Λειτουργίες Νόησης και Λόγου στη*

Συμπεριφορά, στην Εκπαίδευση και στην Ειδική Αγωγή, 19-21 Ιουνίου 2015 (σσ. 1536-1542). Αθήνα.

- Peterson, J. S & Moon, S. M., (2008). Counseling the gifted. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children: Psychoeducational Theory, Research and Best Practices* (pp. 223-246). New York: Springer Science and Business Media, B.V.
- Pilarinos, V. & Solomon, C. R., (2017). Parenting styles and adjustment in gifted children. *Gifted Child Quarterly*, 61(1), 87-98. doi: <https://doi.org/10.1177/0016986216675351>.
- Reichenberg, A. & Landau, E., (2009). Families of gifted children. In L. V. Shavinina (Ed.), *International Handbook on Giftedness, Part One* (873-884). New York: Springer Science and Business Media, B.V.
- Silverman, L. K. & Golon, A. S., (2008). Clinical practice with gifted families. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of Giftedness in Children: Psychoeducational Theory, Research and Best Practices* (199-222). New York: Springer Science and Business Media, B.V.
- Stoeger, H., (2009). The history of giftedness research. In L. V. Shavinina (Ed.), *International Handbook on Giftedness, Part One* (17-38). New York: Springer Science and Business Media, B.V.
- Τσιάμης, Α., (2006). *Τα Χαρισματικά Παιδιά Ζουν Ανάμεσά μας – Ανακαλύπτοντας τα Ίδια και τις Οικογένειές τους*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Yazdani, S. & Daryei, G., (2016). Parenting styles and psychosocial adjustment of gifted and normal adolescents. *Pacific Science Review B: Humanities and Social Sciences*, 2(3), 100-105. doi: <https://doi.org/10.1016/j.psrb.2016.09.019>.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2004). *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών: Οδηγός για Μαθητές με Ιδιαίτερες Νοητικές Ικανότητες & Ταλέντα*. Αθήνα.